

Crna Gora
AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE MEDIJE
Broj: 02 – 1056
Podgorica, 25.09.2019.godine

INFORMACIJA O
TELEVIZIJSKOM IZVJEŠTAVANJU
TOKOM „NEDELJE PONOSA“ - SEPTEMBAR 2019

Zakonski okvir

Ustav Crne Gore, garantuje zaštitu ljudskih prava i sloboda, promovise zabranu izazivanja ili podsticanja mržnje ili netrpeljivosti po bilo kom osnovu, proklamuje zabranu diskriminacije.

Član 2 Zakona o zabrani diskriminacije¹ zabranjuje diskriminaciju zasnovanu, pored ostalog, i na rodnom identitetu i seksualnoj orijentaciji. Član 19 propisuje da se diskriminacijom smatra svako isticanje razlike, nejednako postupanje ili dovođenje u nejednak položaj lica po osnovu rodnog identiteta ili seksualne orijentacije, kao i da svako ima pravo da izrazi svoj rodni identitet i seksualnu orijentaciju i da se ne može pozvati da se o tome javno izrazi.

Član 23 Zakona o medijima² propisuje da je zabranjeno objavljivanje informacija i mišljenja kojima se podstiče diskriminacija, mržnja ili nasilje protiv osoba ili grupe osoba zbog njihovog pripadanja ili nepripadanja nekoj rasi, vjeri, naciji, etničkoj grupi, polu ili seksualnoj opredijeljenosti.

Član 48 Zakona o elektronskim medijima³ propisuje da se AVM uslugom ne smije podsticati, omogućavati podsticanje ili širiti mržnja ili diskriminacija po osnovu rase, etničke pripadnosti, boje kože, pola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog porijekla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili porodičnog statusa, starosne dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog nasljeđa, rodnog identiteta ili polne orijentacije.

Članom 17 Pravilnika o programskim standardima u elektronskim medijima⁴ propisano je da programski sadržaji elektronskih medija ne smiju biti usmjereni na kršenje zajamčenih sloboda i prava čovjeka i građanina ili izazivanje nacionalne, rasne i vjerske netrpeljivosti ili mržnje. U programima elektronskih medija zabranjeno je emitovanje programskih sadržaja kojim se potencira pripadnost etničkoj grupi, polu ili seksualnoj opredijeljenosti kao obliku diskriminacije prema njima. Elektronski mediji su dužni da izbjegavaju korišćenje uvredljivih termina koji bi se mogli povezati sa određenom društvenom grupom.

Društveni kontekst

Prva Parada ponosa u Crnoj Gori održana je 24. jula 2013. godine u Budvi, u organizaciji LGBT Foruma Progres. Održavanje Parade je bilo praćeno atmosferom nasilja, imajući u vidu da su okupljeni pripadnici LGBTIQ populacije, i oni koji su došli da ih podrže, bili zasuti kamenicama, flašama, psovkama i pozivom na linč. Druga Parada Ponosa u Crnoj Gori održana je 20. oktobra 2013. godine u Podgorici, pod sloganom „Crna Gora ponosno“ i protekla je uz jako policijsko obezbjeđenje i manje incidente.

Treća („Tradicionalno ponosni“, 2.11.2014.g.), četvrta („Podrška - Porodična vrijednost“, 17.12.2016.g.), peta („Čojstvom protiv nasilja“, 23.09.2017.g.) i šesta („Ne ljubimo lance“, 17.11.2018.g.) Parada ponosa, sve održane u Podgorici, protekle su bez incidenata i u mirnoj atmosferi.

¹ „Službeni list Crne Gore“, br. 046/10, 040/11, 018/14, 042/17

² „Službeni list Republike Crne Gore“, br. 051/02, 062/02, Službeni list Crne Gore“, br. 046/10, 073/10, 040/11

³ „Sl. list CG“, br. 046/10, 040/11, 053/11, 006/13, 055/16

⁴ „Službeni list Crne Gore“, br. 035/11, 007/16

U promociji kulture tolerancije i značaja šire društvene inkluzije svih ranjivih grupa, pa i LGBTIQ osoba, naglašena je uloga medija i njihove odgovornosti da predstavljaju barijeru negativnim stereotipima. Zadatak je medija da prenesu objektivnu i nepristrasnu informaciju, ali je takođe njihova uloga i da bez predrasuda stanu na stranu pravne jednakosti i doprinesu formiranju šireg društvenog antidistriminatornog okruženja.

Mediji imaju zadatak i društvenu obavezu da doprinesu suštinskom razumijevanju određene problematike. Putem otvaranja javne debate, prenošenjem različitih stavova i objektiviziranjem problema, mediji obezbjeđuju da šira javnost na osnovu relevantnih informacija i vlastitih promišljanja, izgradi konstruktivan stav.

Polazni podaci

Sedma Parada ponosa održana je 21. septembra 2019.g. u Podgorici pod nazivom „Ne preko naših leđa“ u organizaciji NVO Queer Montenegro. Parada je održana kao centralni događaj „Nedelje ponosa“ od 16. do 21. septembra 2019.godine.

U susret „Nedelji ponosa“, 13. septembra u Podgorici je otvoren „Drop in“ centar sa ciljem da pruži psihološku, vršnjačku i drugu podršku članovima LGBTIQ zajednice. Predsjednik Skupštine Crne Gore Ivan Brajović je razgovarao sa članovima Organizacionog odbora Montenegro prajda.

Prvog dana Nedelje ponosa Asocijacija Spektra je u Kolašinu izvela performans "Maske" sa ciljem da skrene pažnju na posljedice transfobije.

Drugog dana „Nedelje ponosa“ u „Drop in“ centru je organizovana radionica sa članovima zajednice i njihovim porodicama.

Trećeg dana „Nedelje ponosa“ održana je promocija zbirke kvir priča „Dužnost slobode“, rezultat regionalnog takmičenja pisaca.

Uoči Parade ponosa organizatore je primio predsjednik Vlade Crne Gore Duško Marković.

Sedma parada ponosa održana je u atmosferi koju su obilježila dva događaja od posebnog značaja za LGBTIQ populaciju:

- na sjednici od 31.07.2019.g. Skupština Crne Gore nije usvojila Zakon o životnom partnerstvu osoba istog pola. Predloženim Zakonom je bilo regulisano pravo istopolnih parova u Crnoj Gori da uživaju ista prava kao heteroseksualni parovi, bez mogućnosti usvajanja djece. Za navedeno zakonsko rješenje nije bilo većine u Parlamentu, jer je za usvajanje glasalo 38, a četiri poslanika su bila protiv;

- krajem avgusta u Kolašinu je, iz svoje kuće na silu izvedena i pretučena trans osoba. Osumnjičeni su uhapšeni početkom septembra.

Metodološki okvir

Tokom „Nedelje ponosa“, u periodu od 16. do 21. septembra 2019. godine, analizirane su informativne emisije sedam crnogorskih televizijskih stanica, i to:

Naziv medija	Naziv sadržaja	Vrijeme emitovanja
Prvi program Televizije Crne Gore – TVCG1	<i>Dnevnik</i>	19:30
Televizija Vijesti – TV Vijesti	<i>Vijesti u pola 7</i>	18:30
Televizija Prva – TV Prva	<i>Žurnal</i>	19:00
Televizija Nova M – TV Nova M	<i>Centralni Dnevnik</i>	18:00
Televizija A1 Montenegro – TV A1	<i>Top A1</i>	18:00
777 TV Lutrija Crne Gore – TV 7	<i>Aktueino</i>	19:00
Srpska Televizija – Srpska TV	<i>Novosti</i>	17:30

Analizirano je prisustvo, kvantitativni element, informacija i priloga vezanih za održavanje Parade ponosa, kao i svih drugih informacija i priloga, direktno ili indirektno, vezanih za život i rad LGBTIQ populacije u Crnoj Gori.

Kvantitativno prisustvo je analizirano po sljedećim parametrima:

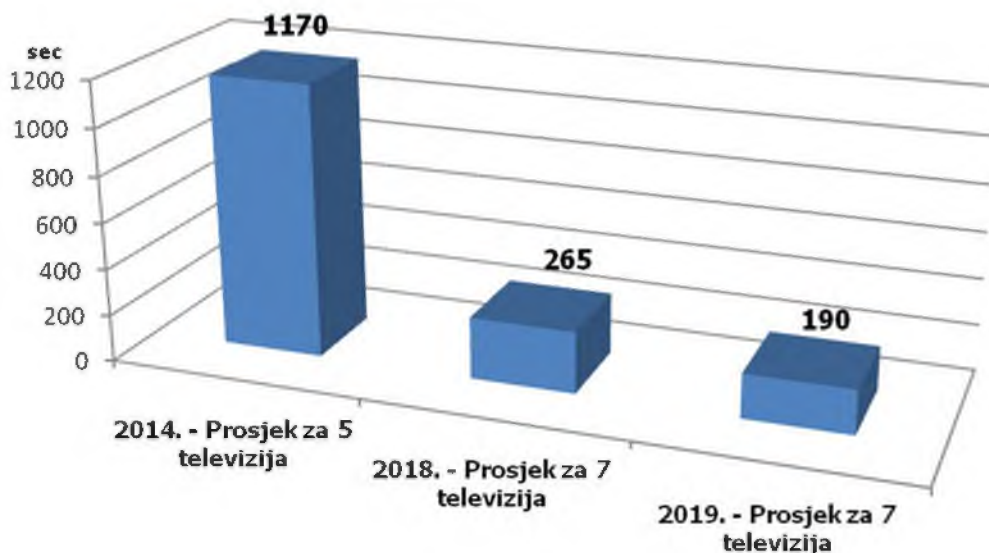
- Vrijeme emitovanja, pozicioniranost u odnosu na ostale teme i trajanje sadržaja;
- Vrsta priloga (vijest, izvještaj, osvrt/analiza/komentar, intervju/gost u studiju);
Vijest - kratki prilozi, usmjereni uglavnom na davanje informacije, obavještavanje o jednom događaju, pitanju/temi.
Izvještaj - širi prilozi organizovani i relizovani sa namjerom da informišu o događaju u njegovom procesu, nečemu što ima tok i više elemenata, sadrže izjave, poruke i zaključke.
Osvrt/analiza/komentar - duže forme, proizvedene kao skup više različitih sadržinskih elemenata poput: reagovanja ili komentara na određeni događaj, mišljenja eksperata o događaju ili problematici i sl.
Intervju/gost u studiju - prilozi u kojima, u okviru informativne emisije, gostuje javna ili druga ličnost i daje odgovore na novinarska pitanja.
- Karakter priloga (dominantno informativan, dominantno edukativan, dominantno zastupajući, dominantno senzacionalistički);
Dominantno informativan - prilog koji ima za cilj da informiše, obavijesti gledaoca o događaju, pitanju ili temi na način da prenosi vijest, bez obrazloženja teme i njenog dubljeg istraživanja.
Dominantno edukativan - prilog koji pored vijesti nudi i širi kontekst događaja, pitanja i teme, koji istražuje različite aspekte i poglede, sadržinski nudi sveobihvatniji koncept.
Dominantno zastupajući - (media advocacy) prilog koji zastupa ili pomaže ostvarivanju ideja i ciljeva (šire, društvenih, ili uže, jednog pokreta ili organizacije).
Dominantno senzacionalistički - prilog koji se određenim događajem, pitanjem ili temom, bavi isključivo na pristrasan, trivijalan ili tabloidski način, sa ciljem povećanja gledanosti.
- Način predstavljanja teme sa aspekta učesća sagovornika (državne institucije, nevladine organizacije, LGBTIQ osobe ili osobe iz njihovog bliskog okruženja, građani, bez sagovornika).
- Opšti ton izvještavanja (pozitivan, negativan, neutralan). Pozitivno i negativno izvještavanje se odnosi na to kakav se utisak i generalna poruka šalje gledaocima, u smislu pozitivnog ili negativnog predstavljanja, mogućnosti pripadnika LGBTIQ zajednice i nevladinih organizacija koje se bave zaštitom njihovih prava da upute poruku, slanje poruke tolerancije ili ne. Neutralno izvještavanje se odnosi prvenstveno na „tehničke“, kratke vijesti, bez poruke za gledaoca.

Podaci

Tokom sedam dana posmatrano je 49 informativnih emisija, prosječnog trajanja 25 minuta.

U 13, od posmatranih 49, emisija ukupno je emitovano **14 priloga** vezanih za „Neđelju ponosa“, ukupnog trajanja (za svih 14 priloga) **22 minuta** (1330 sekundi).

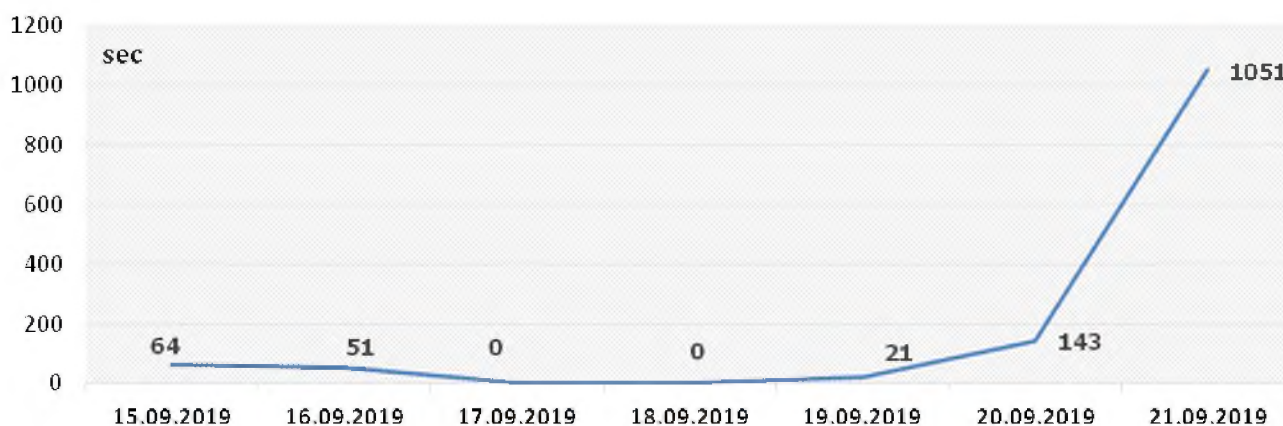
Upoređujući sa podacima prikupljenim u vrijeme održavanja Parade ponosa 2014. godine („Tradicionalno ponosni“, 2.11.2014.g.) za sedmicu tokom koje je održana Parada (28.10. – 03.11.2014.g.), za pet televizijskih stanica, **prosječna** količina priloga i informacija objavljenih 2019. godine u centralnim informativnim emisijama je **šest puta manja**. Upoređujući sa podacima prikupljenim u vrijeme održavanja Parade ponosa 2018. godine („Ne ljubimo lance“, 17.11.2018.g.) **prosječna** količina priloga i informacija objavljenih 2019. godine u centralnim informativnim emisijama je **manja za 28%**.

Grafik 5: Količina objavljenih informacija u centralnim informativnim emisijama, 2014. VS 2018. VS 2019. (prosjeck, sekunde)

Gotovo 80% informacija je objavljeno na sam dan održavanja Parade ponosa (21.09.) dok je ostalih dana broj objavljenih informacija bio zanemarljivo mali. Navedeno se naročito mora posmatrati u kontekstu činjenice da je sedmica tokom koje se održava Parada ponosa, sedmica u kojoj su LGBTIQ osobe najvidljivije u medijima.

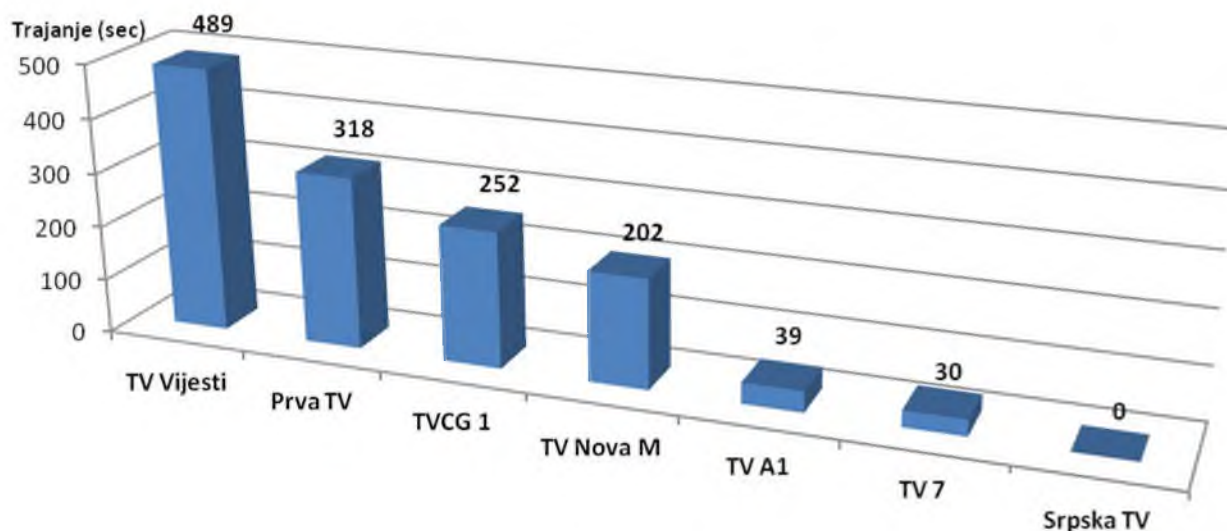
Sem izvještaja o održanoj Paradi (21.09.), mediji su izvještavali o performansu „Maske“ (16.09.) i o sastanku organizatora Parade ponosa sa premijerom Duškom Markovićem (20.09.). Preostale informacije su uglavnom bile najave Parade sa uobičajenim tehničkim informacijama.

Grafik 1: Količina objavljenih informacija po danima (sekunde)

Sa izuzetkom dana održavanja Parade, kada je ovo bila vodeća vijest, ostale informacije i prilozi su objavljeni u drugoj polovini informativne emisije.

Posmatrajući po emiterima, najviše objavljenih informacija je imala Televizija Vijesti, dok Srpska TV nije imala informacije vezane za održavanje Parade. Prilikom analize navedenih podataka mora se imati u vidu da TV A1 za dan 21.09. nije emitovala centralnu informativnu emisiju.

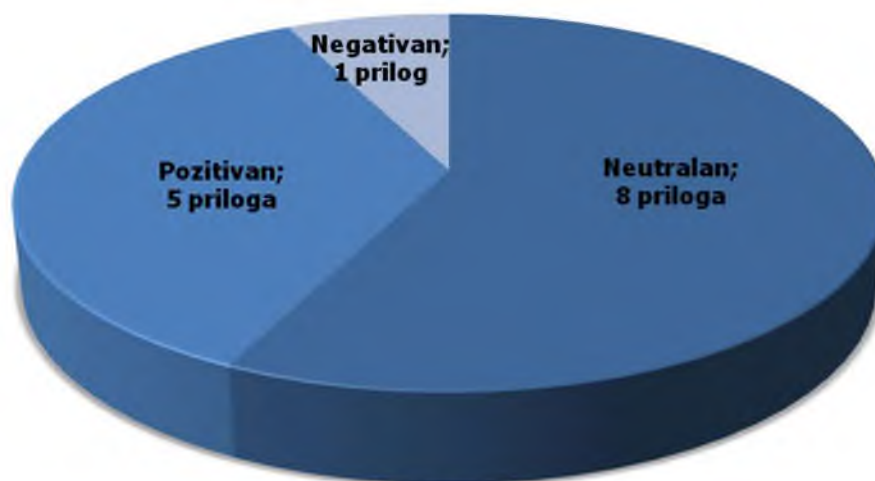

Grafik 2: Količina objavljenih informacija po emiterima (sekunde)

Od ukupno 14 priloga, osam je bilo u formi *vijesti* i *šest* u formi nešto dužeg *izvještaja*. Nije bilo dužih formi kao što su osvrti, mišljenja, komentari. Nije bilo intervjua ili priloga sa gostima u studiju.

Svih 14 priloga su bili dominantno informativnog karaktera, nije bilo priloga sa kompleksnijom, edukativnom komponentom. U devet od 14 priloga nije bilo sagovornika (izjava) već je vijest prenošena od strane novinara. Pet priloga, sadrže izjave gotovo isključivo organizatora Parade ili LGBTIQ osoba. Nije bilo izjava predstavnika državnih institucija, kao ni mišljenja građana.

Posmatrajući opšti ton izvještavanja, gotovo polovina emitovanih priloga je imalo neutralan ton. To su prvenstveno prilozima koji daju opšte informacije o Paradi ponosa (kad se održava, režim saobraćaja, ko su organizatori). Kao pozitivno izvještavanje se prepoznaje 5 priloga. U ovim prilozima generalna poruka koja se šalje gledaocima je poruka tolerancije i uputili su je, gotovo isključivo, organizatori Parade. U posmatranom periodu emitovan je jedan prilog sa negativnim tonom izvještavanja, ali se odnosio na izvještavanje o Paradi ponosa koja je održana u Beogradu, 15. septembra. Prilog je preuzet od televizijske stanice iz Srbije i u potpunosti se odnosio na mišljenje protivnika Parade ponosa zašto ovaj događaj ne bi trebao biti održan.

Grafik 4: Opšti ton izvještavanja u prilozima (broj priloga)

Napomena:

Zbog svog značaja, u ovoj analizi posmatrane su samo centralne informativne emisije. Međutim, i u ostalim sadržajima je realizovano svega nekoliko gostovanja organizatora Parade ponosa, sa nešto širim obuhvatom teme. Ova gostovanja su bila uglavnom u emisijama kolažnog tipa (jutarnji program i sl.):

Dana 17.09.2019. godine na TVCG1, u okviru Jutarnjeg programa „Dobro jutro Crna Goro“ emitovan je intervju sa Marijom Jovanović, predstavnicom Organizacionog odbora Montenegro prajda (5 minuta i 43 sekunde), dok je na dan održavanja Parade, 21.09.2019. godine, takođe u jutarnjem programu emitovan intervju sa Danijelom Kalezićem, predsjednikom Upravnog odbora LGBTIQ Asocijacije Queer Montenegro (3 minuta 24 sekunde).

Dana 20.09.2019. godine na TV Vijesti u emisiji „Boje jutra“ emitovan je intervju sa predstavnicama Organizacionog odbora Montenegro prajda, Marijom Jovanović i Hanom Konatar (6 minuta i 36 sekundi).

Dana 20.09.2019. godine na Prva TV, emitovana je emisija „60 minuta sa Iris“ u okviru koje je prikazan intervju sa Hanom Konatar, predstavnicom Organizacionog odbora Montenegro prajda i Jelenom Čolaković iz NVO Juventas (5 minuta i 44 sekunde).

U navedenim programskim sadržajima dominantno je bilo riječi o aktivnostima povodom pripreme Parade ponosa, kao i o situaciji u Crnoj Gori kada je u pitanju zaštita prava LGBTIQ osoba.

Ocjene i zaključci

1. Gotovo 80% informacija vezanih za Paradu ponosa je objavljeno na sam dan održavanja Parade, dok je ostalih dana broj objavljenih informacija bio zanemarljivo mali. Navedeno se naročito mora posmatrati u kontekstu činjenice da je sedmica tokom koje se održava Parada ponosa, sedmica u kojoj su LGBTIQ osobe najvidljivije u medijima.

2. Prilozi su dominantno bili informativnog karaktera uz adekvatnu mogućnost pripadnika LGBTIQ zajednice i nevladinih organizacija koje se bave zaštitom njihovih prava, da upute poruku.

3. U posmatranim sadržajima nije bilo značajne obuhvatnosti teme, koja bi se manifestovala kako kroz tematsku, tako i raznovrsnost novinarskih formi, te tretiranje problematike kroz analizu različitih sadržinskih elemenata i pojava oblika, posmatranje iz različitih uglova.

4. Među posmatranim televizijskim stanicama gotovo da nije bilo razlika ili disonantnosti u pogledu vrijednosnog okvira izvještavanja. Osnovni problem kod izvještavanja o navedenoj temi je manjak informacija, kojih je u odnosu na godinu ranije značajno manje.

5. Izvještavanje tokom „Nedjelje ponosa“ bilo je ograničeno na isključivo informativnu komponentu događaja. Iako ne podržava predrasude i diskriminatorne narative, izvještavanje odlikuje jednodimenzionalna, uopštena obrada teme bez pokušaja senzibilisanja javnosti i doprinosa izgradnji kapaciteta demokratskog društva.

Sektor za monitoring
Sunčica Bakić, pomoćnik direktora

